

3 felv. írta Lothar Sachs és E. Gatti. Zen. szerz. Berté Henrik. Bem. 1922. ápr. 25. Várszínház. Paulini Béla vezetése alatt működő Játékszín-társulat 1927-ben előadta egy egyfelvonásosát.

Inscenirozni. (Latin)) — a. m. színre hozni, rendezni.

Inspekciós rendező. A fővárosi színházak közül egyik-másik sokszor felmenti a rendezőt attól, hogy minden előadáson elejétől-végig jelen legyen. Evégből helyettesítőt állítanak be, az ú. n. Inspekciós rendezőt, aki a valódi rendezőt képviselve ellenőriző tisztséget tölt be. Az illető legtöbb esetben a főszerepet játszó színész szokott lenni, aki szerepe szerint úgyis végig jelen van az előadáson; vagy pedig egy-egy fiatalabb rendező.

Inspektor. (Latin) Az ügyelő (I. o.) neve a régi színészvilágban. (1793.) Kötelességeit tíz pontban foglalták össze, melyek a színelőadások rendjére szorítkoznak. (Mondták így is: inspicens.) (V. ö. Felvigyázó.)

Institoris Kálmán (mosóci), aradi városi főjegyző, sz. 1839. ápr. 5-én, Aradon, megh. 1916. máj. 12-én, U. o. Ugyanott végezte középiskoláit is. A jogot Pesten hallgatta és ezután beiratkozott a zenedébe. Többször fel is lépett nyilvános hangversenyeken. A jogot elvégezve, kir. táblai joggyakornok lett, de szabad idejében Salvi Lajos és Stoll Péter énekolni tanították. Mialatt ilyen módon a színi pályára készült, a jogi szigorlatokat letette. 1862. jan. 23-án a Nemzeti Színházban lépett fel először a »Don Pasquale« operában. 1863. szept. havában szerződik mint első baritonista Kolozsvárra. Innen 1864-ben külföldre került s Olmützben, egy év múlva Hannoverben, majd Münchenben énekelt. 1866-ban Kolozsvárt búcsút mondott a színpadi pályának. Arad város ekkor alügyészenek választotta. 1872. óta Arad város főjegyzője volt. Az aradi színügygyámoló egylet 1879-ben igazgatói sorába választotta, mely tisztről 1880-ban lemondott. Írt zene- és színírálatokat. Megírta az aradi színészet történetét Lakatos Ottó »Arad története« o. művében. (II. kötet, 127—145. oldal.)

Instrukció. (latin, a. m. — utasítás.)

A szerző utasításait — szükség esetén — a rendező magyarázza meg a színészeknek és az ügyelőnek. Az előbbiek instrukciójukat a játékok keretében foganatosítják, az utóbbi pedig a szín mögött hajtja végre. Az instrukciók különféle fajtájúak. Ismertebbek: sötétedés, szélvész, dörgés, ágyúszó, lövés, csengetés, kopogás, füttyszó, zene, láрма, autótülkölés és berregés, vonatrobogás, kocsizörgés, hóesés, ének, villámlás, stb. Az ügyelő instrukció végrehajtásában a műszaki személyzet is segítségére áll, akik ezért megfelelő díjazásban részesülnek. (V. ö. Külső instrukció.)

Intelligencia. A színész legfontosabb kellőke. Nagy előnyére válna a magyar színművészetnek, ha ebben a kérdésben tisztán látnának; kevés kivétellel azonban téves fogalmak alakultak ki az intelligencia meghatározása körül. Intelligencia magyarul értelmet jelent, ehhez kétség nem fér; értelemmel pedig születni kell, azt megszerzeni nem lehet; műveltség az, amit könyvből, tanulással bárki elsajátíthat, ha módja van rá. De hány tanult, művelt ember nem tudta megemésztetni azt, amit sok magolással, olvasással magába szedett! Az intelligencia, hogy úgy mondjam: az átlagon felül emelkedő, magasabb értelem segítségével azután fel is használja mindazt, amit tanult. Ha valamelyik színész képességeit társai megítélik és azt mondják rá: »nagyon intelligens«, ez a kijelentés többnyire színésztehetsége rovására történik. Pedig ez súlyos és végzetes tévedés. Világhírré, igazi nagyságra sohasem emelkedett a színész, ha nem agyának szikrázó értelme irányította alakításait. Színészesseni intelligencia nélkül elképzelhetetlen. Mondhatnám ez a színész igazi tehetsége. Mert megkapja szerepét, átfutja és ragyogó esze (intelligenciája) rögtön rávezeti a felfogás helyességére. Nagy seksz-piri szerepeket, ibseni problémákat, a mai irodalom komplikált feladatait hogyan oldja meg a művész, ha munkája aranyveretét nem az elmélyedés, a magasabb értelem adja meg? Igazi, megkülönböztetett értelemmel: intelligenciával megállított színész minden darabban talál részére megoldható feladatot; ha kevésbé